

Bokmeldinger

Norge - Kina. Kompendium fra seminar våren og høsten 1972. Østasiatisk Institutt, Universitetet, Oslo. Redigert av Aadel Brun Tschudi. 165 s.

Øst-asiatisk Institutt er neppe den avdeling ved det Kongelige Frederiks Universitet som tildeles de største ressurser. Ikke desto mindre er instituttets forskningsområde i mange henseender interessant og nyttig for vår samtid.

Bidragene i foreliggende skrift, redigert og med forord av Aadel Brun Tschudi, presenterer interessante facts om og vurderinger vis-a-vis forholdet Norge - Kina, med hovedvekt på skipsfart og misjon. Også andre emner, så som «Ibsen i Kina. En bibliografi», «Tidsskriftet Mot Dag om Kina» og «Spørsmålet om diplomatisk anerkjennelse av Folkerepublikken», er med, men hovedvekten ligger på skipsfart og misjon. Dette er ikke tilfeldig, men har sin grunn i at det nettopp er disse to områder som har vært mest fremtredende i forholdet Norge-Kina.

For oss er bidragene som omhandler norsk misjon av særlig interesse. La det imidlertid være sagt at E. von Mendes arbeide om Norges økonomiske interesser i Kina, hans bibliografiske oversikt med henblikk på Kinas kjennskap til Norge/Skandinavia og hans oversettelse av kinesiske reisedagbøker, vitner om utmerket Kina-forskning.

Misjonen blir behandlet av Aadel Brun Tschudi og Ole Bjørn

Rongen. Førstnevnte tar i to artikler for seg henholdsvis mordsaken i Chenzhou i 1902 og startfasen i NMS's arbeid i Hunan. Mordsaken fra Chenzhou (hvor to misjonærer fra China Inland Mission ble drept) med alle de etterfølgende implikasjoner for forholdet Kina-England/Vesten og forholdet Kina-kristen misjon, er et meget treffende eksempel på den ulykkelige sammenblanding av misjon og handelspolitiske interesser i Kina. Det er nyttig at disse ting bringes for dagen, om det ikke er like behagelig.

Hovedproblemet er forholdet kristen misjon - kinesiske myndigheter - vestlig imperialisme. Sett i retrospektiv avdekkes forhold for oss som øker forståelsen for at Kina til slutt reagerte mot kristen misjon som det gjorde. At bildet p.d.a.s. ikke kan tegnes enkelt svart-hvitt, går fram bl.a. av det enkle faktum at de to drepte misjonærer fulgte sin instruks om ikke å søke hjelp hos myndighetene mot overgrep.

Den samme problematikk går igjen i behandlingen av NMS's oppstartning i Hunan. P.d.e.s. var også de norske misjonærer en del av den virkelighet som Vestens misjon som sådan representerte (selv om de ikke kom fra noen kolonimakt), beskyttet av politiske traktater og rettigheter, og med politi- og militæreskorte ved flere anledninger. P.d.a.s. er det tydelig at en også har kjent på den konflikt disse forhold skapte for mi-

sjonen, og gjort forsøk på å takle dem på kristelig vis. Hva militær eskorte angår, *kunne* det også sees utfra det synspunkt at kineserne skulle få forvise seg om at misjonærene ikke bedrev annet enn hva de ga seg ut for (s. 88). Wisløff Nilssen advarte likedan mot vansker og martyrium som misjonærene med sin oppførsel selv måtte bære skylden for (s. 92), og NMS's representanter presiserte overfor de kinesiske myndigheter i Hunan at de ikke ville blande seg inn i deres praksis av kinesisk lov, noe katolikkenes der var kjent for å gjøre (s. 90–91).

A.B.T.'s arbeider viser altså både de grove utslag av sammenblandingen misjon – imperialisme, og at bildet dog er mere nyansert enn mange vil ha det til. Forfatterens innledende bemerkning (s. 84) om at vi må skjelne mellom p.d.e.s. det som var «reasonable conduct» på den tid, og p.d.a.s. det som senere begivenheter viste å være meget uheldig, er også vel verd å merke seg for enhver som vil ha en formening om disse ting.

Ole Bjørn Rongens artikkel «A Critical Examination of the Information on China as presented by Norwegian Missionary Journals» er av en ganske annen karakter. Hans anliggende er å vise at misjonsbladene (Misjonstidende, Utsyn, Østen og Vi og Misjonsvennen) presentasjon av Kina i tidsrommet 1966–1972 (som undersøkelsen dekker) var ensidig og uetterrettelig, for Chiang Kai-shek, met Mao Tse-tung. Det er et anliggende som nok bør vekke misjonsorganisasjonene til selvransakelse. Mye av det Rongen fremfører er vel verd å lytte til. La det være sagt.

Imidlertid er artikkelen metodisk av en slik karakter at den passer dårlig inn i den samling seriøse forskningsbidrag kompendiet presenterer. Artikkelen er delvis å karakterisere som ideologisk forkynnelse: Alt det misjonsbladene har sagt om Kina er *galt*; alt det rette har en unnlatt å si! Rongens konklusjon går ikke ut på en sammenfattende vurdering av bladenes informasjon, men presenterer forfatterens formening om *motivene* bak skriviene. Og disse, vet Rongen, har for det første vært å bakvaske Kina, for det andre å sikre seg misjonsvennenes fortsatte økonomiske støtte! Her blandes forskning og «forkynnelse» på en måte som svekker tilliten til forfatterens presentasjon og vurdering av sitt materiale.

Da undertegnede hørte Rongen fremføre artikkelen som foredrag i 1972, innledet han redelig nok med en ideologisk «bekjennelse». Det hadde nok vært på sin plass med en liknende bemerkning i forord eller fotnote til forfatterens metode, når nå foredraget presenteres i en seriøs, vitenskapelig ramme. Noen kunne jo forledes til å tro at slikt ved Øst-asiatisk Institutt kalles vitenskapelig forskning.

Adskillig mere verdifull i denne sammenheng er den bibliografi Rongen har utarbeidet: «Norge i Kina: En bibliografi». Av den samlede litteratur er 8 sider misjonslitteratur, 1½ side er «verdslig» litteratur. Det sier noe om norsk misjons interesse for Kina. Den interessen er ikke borte. Derfor er vi meget interessert i den forskning som drives ved Øst-asiatisk Institutt.

Jan-Martin Berentsen.

Utfordringen fra Brasil. Av Kjell Nordstokke. Luther Forlag, Oslo 1975. 110 s. ill. pocketformat.

Misjonsprest Nordstokke har tidligere levert et bidrag til vår beskjedne litteratur om Latin-Amerika (NOTM 1972 s. 61 f). I juni 1974 kom N. og hans japansk-fødte kone til Brasil for å undersøke mulighetene for et arbeid for NMS blant Brasils ca. 750.000 japanere. Ifjor sommer besluttet NMS' generalforsamling å ta opp dette arbeidet, og familien N. er nå på plass i Brasil. Den foreliggende bok er et forsøk på å gi misjonsvenner et nøkternt inntrykk av dette enorme latin-amerikanske landet og den misjonsutfordring det representerer. Jeg synes det har lyktes. N. fører en lett penn og han disponerer stoffet på en interessevekkende måte.

Boken er delt i to deler: I. *Mennesker på vandring* og II. *Den japanske innvandringen*. Den siste delen er den største. Det betyr selvsagt at N.'s bok blir i knappeste laget som generell informasjonskilde om Brasil som land og kirke-mark. Jeg savner også sterkt en litteraturliste. Men ellers er det her et vell av interessante opplysninger. Jeg tror N. har gjort rett i å understreke meget sterkt at de ca. hundre millionene som bor i Brasil er på vandring, både geografisk og sosialt. Det er denne kolossale folkeflytningen og urbaniseringen med sosial og religiøs rotløshet som følge som er forutsetningen for den oppsiktsvekkende vekst som pinsebevegelsen i Brasil kan oppvise. Man regner med at ca. 70 % av alle evangeliske kristne i Brasil er pinsevenner. I 1940 bodde en tredjedel av alle brasilianere i byer, i

1960 var det blitt halvparten. Og nå bor nær to tredjedeler av brasilianerne i byer. Det interessante er at det er lettere å arbeide blant bybefolkningen enn blant landarbeiderne. Det er ingen tvil om at N. gjør rett i å korrigere siste utgave av *World Christian Handbook* som hevdet at 93 % av brasilianerne er katolikker. Allerede nominelt er dette feil idag. Det riktige prosenttallet er vel idag ca. 80. Og en meget stor del av disse 80 prosentene (80 millionene) blir også av katolikker idag betraktet som en misjonsoppgave.

Det er et særpreget arbeid Kjell og Kazumi Nordstokke har tatt fatt på. De skulle ha særlige betingelser for å gjøre en innsats på dette felt.

N.E.B.-H.

Midtens rige etter 1949. Det nye Kinas folk og kirke. Av Jens L. Høgsgaard. Det danske Missions-selskabs Forlag, Hellerup 1975. 168 s. pocketformat.

Forf. av denne lille boken var misjonsprest i Kina fra 1929 til 1947 og har senere ved lesning og deltagelse i seminarer fulgt nøye med i utviklingen i Kina, så langt dette er mulig for en som ikke selv bor der. Om målet med boken skriver han bl. a.: «Det er mit ønske, at fremstillingen skal give større kendskab til og bedre forståelse for verdens folkerigeste nation og den forholdsvis lille kirke, som stadig lever derude, og som må frigøre sig for en del af den vesterlandske dragt, hvori den modtog evangeliet, mens den søger at være tro

mod selve evangeliet.» Dette har forf. utvilsomt oppnådd. Såvidt jeg kan forstå har H. klart å gi en saklig og nøktern fremstilling av det nye Kinas folk og kirke, og jeg holder boken for å være den beste oversikt over dette tema på noe skandinavisk sprog. Boken holder mål både m.h.t. tillitvekkende informasjon og balansert vurdering.

Det er tegn til en viss endring i det nye Kinas holdning til religionen. Men religionsfrihet kan man ikke vente å finne i Maos rike. Den nye grundloven av 1975 sier: «Borgerne har frihet til å bekjenne seg til en religion og frihet til ikke å bekjenne seg til noen religion samt frihet til å utbre ateismen.» – Likevel kan vi med forf. glede oss over Kinas materielle fremgang, som er like meget «Guds vilje» som at det vokser vakre roser på en velstelt rosenbusk.

N.E.B.–H.

Nordisk ekumenisk årsbok 1975–1976. Utgitt i samarbeid med Nordiska ekumeniska Institutet. Redigert av Lars Thunberg. Gummesons, Falköping 1975. 160 s. ill.

Det blir mer og mer klart at det var et riktig grep å erstatte tidskriftet *Kristen Gemenskap* med *Nordisk ekumenisk årsbok*. Den gir pålitelige og balanserte oversikter om virksomhet og forhold på det økumeniske område i Norden. En bedre redaktør kunne man vanskelig få. Lars Thunberg (og Anne-Marie T.) er som en krumtapp i nordisk økumenikk, en mann hvis informasjoner og judicium man

stoler på, effektiv, lærd og uhyre behagelig å samarbeide med.

Årboken åpner med en serie artikler om relevante temaer: Birger Gerhardtsson, NT-professor i Lund, skriver om *Jesus Kristus befriar och förenar*. Nairobi-temaet i exegetisk belysning, på en måte som vil glede mange norske lesere. Bengt Sundkler skriver om Söderblom, Stockholm 1925 och världsekumeniken idag, et emne som han behersker til fullkommenhet. Også de øvrige artiklene er av interesse. Det samme kan sies om to Ekumeniska porträtt, ikke minst artikkelen om metropolit Johannes av Helsingfors. Men skulle ikke også en og annen nordmann kunne portretteres, f. eks. Einar Molland og O. G. Myklebust?

De økumeniske rapportene fra de nordiske land følger ikke samme mønster, åpenbart fordi økumenikken selv arter seg forskjellig i de enkelte land.

Lorenz Grønvik har kalt sitt bidrag «Ekumenik i Finland 1974–75». Artikkelen er kortfattet, men prøver likevel å dekke noe mer enn «Ekumeniska rådets verksamhet.» En god modell. Den danske rapporten følger samme modell, men er for knapp. Den norske rapporten er en fyldig og instruktiv oversikt over virksomheten i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke i 1974, men ser bort fra annen norsk økumenikk. «Svensk ekumenik» holder seg til Svenska ekumeniska nämndens virksomhet og er meget kortfattet. Det ville være en fordel om rapportene for fremtiden ville ta etter den norske rapportens utførlige og instruktive form og kombinere denne med den danske og finske modells inkluderende opplegg. Rapporten fra Nordiska eku-

meniska instituttet er lytefri. Det er ellers interessant å legge merke til at årboken også denne gang, naturlig nok, er preget av svenske bidrag. Det er tolv av dem, mot syv danske, fem finske, fem norske og

et islandsk. Det forteller neppe bare om hvor årboken er trykt, men også om i hvilket nordisk land den økumeniske virksomhet har sitt tyngdepunkt.

Nils E. Bloch-Hoell

Medarbeidere

Åge Holter: f. 1919, stip./sekr. Institutt for kristen oppseding 1947–54, oversettelsessek. Bibelselsk. 1955–64, prof. Universitetet i Trondheim 1964–74, prof. Menighetsfakultetet 1974–, form. Norsk teol. nemnd mellomkirk. spørsmål 1966–69, styreform. Egede Instituttet 1974–, medlem av KV's kommisjon for verdensmisj. og evangelis. 1975–, medred. Norsk Tidsskrift for Misjon 1975–. Utg. bl.a. Moralundervisning og politikk. Kampen om moralundervisningen i fransk folkeskole 1879–86 (dr.avh. 1957), Det Norske Bibelselskap gjennom 150 år bd. I 1816–1904 (1966).

Regin Prenter: f. 1907, cand. theol. 1931, dr. theol. 1944, prof. i system. teologi ved Universitetet i Århus 1945–72, sokneprest i Branderup fra 1972. Æresdoktor i Strasbourg, Reykjavik og Lund. Formann for den teol. kommisjon i Det luth. verdensforb. 1952–57. Mangeårig formann i hovedkomiteen for Den nordiske kristne Buddhistsmisjon/Den nordiske Østasiamisjon. Utg. bl. a. Spiritus Creator, 1944 (dr. avh.), Skabelse og genløsning, 1951–53, 3. utg. 1962, Ordet og Ånden, 1952, Thomismen i vår tid, 1953, Kirkens tro 1964, Kirkens embede, 1965.

Nils E. Bloch-Hoell: Se NOTM 1976 s. 64.

Jan Ove Ulstein: f. 1944, cand. theol. 1971, vit. ass. Menighetsfakultetet 1973–75, lektor Møre og Romsdal Distriktshøgskole, Volda, 1975–.

Bokmeldingene er skrevet av misjonsprest *Jan-Martin Berentsen* og professor *Nils E. Bloch-Hoell*.

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av Egede Instituttet i samarbeid med Universitetsforlaget, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.